

Kitoks signataras

Reginos MUŠNECKIENĖS nuotr.

Atkelta iš 2 psl.

Lietuva tarpukariu sparčiai modernėjo ir tam nemažai įtakos turėjo tokie verslūs žmonės kaip J. Smilgevičius, kaip ekonomistas parašęs ne vieną publikaciją, išleidęs vadovėlį apie pienininkystę ir pats kūręs verslus.

Jis įkūrė pirmąją lietuvišką akcinę bendrovę „Vilija“, kuri gamino žemės ūkio padargus. Per keturis mėnesius, remdamasis vien lietuvišais specialistais, sugebėjo įsukti gamybą ir prekybą. „Vilijos“ pagaminti noragai pelnė aukso medalį.

Jo įkurtas gelumbės fabrikas per porą metų užkariavo visą Lietuvos rinką.

J. Smilgevičius įkūrė muilo fabriką, užregistravo patentą gaminti penkių rūšių muilus su sėmenų aliejumi. Viena jo įmonių gamino aliejų, kuris buvo eksportuojamas į Daniją ir Olandiją.

Jis įkūrė Lietuvos ūkininkų sąjungą, kurios tikslas buvo statyti prekybos sandėlius ir konkuruoti su Rygos verslininkais. J. Smilgevičius suprato ir reklamos svarbą. Kasmet jo įmonės skirdavo lėšų reklamai.

Monografijos autoriui teko nemažai paplušėti ne viename archyve, peržiūrėti šimtus šaltinių, kad galėtų išsamiau aprašyti visus signataro gyvenimo tarpsnius: Karaliaučiuje ir Berlyne, Peterburge ir Varšuvoje, jo įkurtos pirmosios lietuviškos akcinės bendrovės „Vilija“ istoriją, veiklą Lietuvos Taryboje, gyvenimą Užventyje, papasakoti apie jį kaip apie verslų kūrėją ir organizatorių, kredito banko kūrėją, visuomenininką ir labdarį, atspindėti jį kaip įvairiapusę asmenybę – pienininkystės pionierių Rusijos imperijoje, vadovėlio apie pienininkystę bei publikacijų ekonomikos temomis autorių, apžvelgti šeimos ir giminės istoriją.

Rašydamas monografiją apie Joną Smilgevičių istorikas Algirdas Grigaravičius lankėsi Užventyje.

Stefanijos ir Jono Smilgevičių šeima Užventyje. Stefanija Smilgevičienė buvo rašytojo Dionizo Poškos ainė.

„Dirbau nušilęs pusantrų metų“

Monografijos apie J. Smilgevičių autorius istorikas Algirdas Grigaravičius yra parašęs solidžią monografiją – trilogiją apie Joną Basanavičių „Atsiskyrelis iš Suvalkijos. Jono Basanavičiaus gyvenimas ir darbai“.

„Lietuvoje vyrauja savotiškas J. Basanavičiaus kultas. Jis tapęs ikona. Apie jį labai daug prirašyta. Aš nusprendžiau apie J. Basanavičių parašyti kitaip. Norėjau, kad Basanavičius būtų ne toks, koks atėjo iš sovietinių laikų. Jis privalejo įgauti tikrąjį savo dydį“, – apie monografijos kūrimo procesą pasakoja penkiolika metų ją rašęs istorikas.

Tuo tarpu kuriant monografiją apie J. Smilgevičių viskas buvo kitaip. Medžiagos labai šykščiai. Tačiau istorikas davė sau žodį – kad ir

Užventio muziejau

negaudamas finansinės paramos, negalėdamas nuvykti į Varšuvos ar Berlyno archyvus, remdamasis vien Lietuvoje išlikusiais šaltiniais ir savo kaip ilgamečio archyvaro kvalifikacija užpildyti spragą, parašydamas monografiją apie kiek primirštą signatarą.

„Buvo apėmęs toks tyrinėtojiškas pyktis. Kaip gali būti, kad beveik nieko nėra“, – kūrybos virtuve dalijasi istorikas.

– Kaip herojus Jonas Smilgevičius buvo sunkus?

– Taip. Jis labai specifinis. Mažai reikėsi viešojoje erdvėje. Spaudoje rašė tik būdamas studentas. Pavyko rasti tik tris jo brošiūras ir dešimt publikacijų. Neaptikau jokio asmeninio archyvo. Beveik niekur nedeklaravo savo kaip politiko nuomonės. Bet anaipol tai nebuvo pilka asmenybė. J. Smilgevičius turėjo tvirtą nuomonę kaip

ekonomistas. Ir autoritetą turėjo kaip ekonomistas. Bet nebuvo plunksnos darbininkas. Veiksma žmogus.

Pusantrų metų dirbau nušilęs. Peržiūrėjau apie 2 500 bylų. Studijavau teismų, bankų, advokatų fondus. Dažniausiai tekdavo peržiūrėti po 20 bylų per dieną. Žiemą į archyvus užsukdavau rečiau, vasarą – dažniau. Vasarą ten mažiau žmonių. Greičiau atneša bylas.

– Valdo Selenio monografija išėjo anksčiau negu Jūsų. Kaip manote, ar tos knygos nekonkuruos tarpusavyje?

– Nemanau. Greičiausiai jos papildys viena kitą. Ankstesnės monografijos autorių rėmė Lietuvos nacionalinis muziejus. Jis, ko gero, buvo nuvykęs ir į užsienio archyvus. Taigi, kai ką, matyt, jis bus ištyrinėjęs išsamiau.

Tuo tarpu mano monografijoje

smulkiau aprašytos verslo įmonės, draudimo bendrovė. Daugiau dėmesio skyriau signataro šeimai, parašiau apie jo vaikų likimus. Įdomu tai, kad signataras kėlė ir feministinį klausimą. Mat turėjo penkias dukras, kurios siekė profesinės karjeros.

Mano monografijoje plačiau pasakojama apie Užventio miestelį, dvaro istoriją, bažnyčią ir jos sąsajas su signataru.

– Jūsų monografija išleista tik 500 egzempliorių tiražu. Tiek knygų užteks tik bibliotekoms, muziejams ir kitoms įstaigoms. Knygnams veikiausiai nebeliks?

– O kas gi dabar skaito tuos istorinius veikalus? Popierinės knygos apskritai traukiasi iš rinkos.

– Ar dar turite kokių planų ateičiai?

– Rudeniop turėtų pasirodyti monografija apie Joną Jablonskį.

Artėja medijų meno festivalis „Enter‘20“

– Gegužės 27 dieną Šiauliuose prasidės medijų meno festivalis „Enter‘20“, šiemet, pasak organizatorių, pakviesiantis tyrinėti medijuoto meno ir karo kontekstus.

Festivalis prasidės trijų autorių parodų atidarymu Šiaulių dailės galerijoje: Valentyno Odnoviuno „Nuosekli fikcija“, Alnio Staklės „Lengva apokalipsė“ ir Andriaus Repšio „4 m² laisvės“.

Metalo skulptūrą „Saugotojas“ pristatys Jonas Aničas, instaliaciją „Visamatanti akis“ – Marius Puskunigis.

Vilniaus dailės akademijos studentai rodys filmų programą „Paveiklo istorija“ (kuratorius Marius Zalneravičius). Atidarymo acid/dub/techo atmosferą kurs Pijaus Chrapavičiaus ir Salvijaus Misevičiaus duetas.

Festivalis kelsis ir į kitas miesto erdves. Fotografijos muziejuje bus atidaryta Visvaldo Morkevičiaus paroda „Tikiuosi susitikti save“ ir Elenos Kanarskaitės interaktyvi instaliacija „Pasilikti veidrodyje“.

Meno erdvėje „S_IN“ Vilniaus dailės akademijos Tėšų fakulteto studentai pristatys parodą „Privati optika“, Augustė Tomkutė – projektą „Nowness“.

Gegužės 28 dieną Šiaulių dailės galerijoje vyks paskaitos ir diskusija „Menas medijuoto karo akivaizdoje“. Pranešimus skaitys dr. Linara Dovydaitytė iš VDU Menų fakulteto („Išvaizduoti ateitį: branduolinė estetika karo akivaizdoje“) ir Kembridžo universiteto doktorantė Geistė Kinčinytė („Šiuolaikinis menas katastrofos apsuptyje“).

Birželio 2 dieną Valstybinio Šiaulių dramos teatro mažojoje salėje vyks pianistės Martos Finkelštein ir kompozitorės Agnės Matulevičiūtės koncertas „White Keys Black Keys, Inside Out“.

„Šiaulių krašto“ inf.

Koncerte skambės mažųjų šiauliečių balsai

Gegužės 18 dieną Šiaulių kultūros centre vyks nemokamas koncertas „Maža kelionė per didelį pavasarį“, jį organizuoja Šiaulių kultūros centro vokalo studija „Rokoko“ (meno vad. Rasa Kauneckaitė).

Koncertuos vokalo studija „Rokoko“ bei kolektyvo draugai – Šiaulių kultūros centro choreografijos studija

„Aušrelė“ (meno vad. M. Kosaitis, meno vad. asist. V. Adomėnaitė-Butnorienė), atlikėjas Gerda Rumšienė ir Ugnė Jankauskytė.

Renginyje bus galima išvysti naujų vokalistų pasirodymų bei išgirsti gerai žinomų kolektyvo atliekamų kūrinių. Žiūrovai galės mėgautis nuoširdžiais vaikų bei buvusių vokalo studijos auk-

lėtinių pasirodymais.

Šiaulių kultūros centro vokalo studiją „Rokoko“ lanko tiek darželinukai, tiek jau į paauglystę įžengę vaikai. Vokalistai kasmet dalyvauja konkursuose, festivaliuose bei šventėse, yra apdovanoti įvairiais prizais.

Parengta pagal organizatorių inf.

Piešinių parodoje – lietuviškumo žymens paieškos

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos III aukšto galerijoje pristatyta Jolantos Rudokienės piešinių paroda „Žymuo“.

leivos SLOKSNYTES nuotr.

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos III aukšto galerijoje atidaryta Jolantos Rudokienės piešinių paroda „Žymuo“.

Pasak autorės, paroda susideda tarsi iš dviejų dalių: pagrindinės temos ir nejučia prisigretinusios minties apie žmogaus vidinius išgyvenimus karantino laikotarpiu. Abi tos temos tarsi prieštarauja viena kitai, bet yra glaudžiai susijusios, susipynusios.

Žymuo – tai tam tikras matas pasirinktoje analizuoti temoje. Keliaudama po Lietuvą, J. Rudokienė analizuoja save – kiek joje yra lietuvis? Tėvas kilęs iš Anykščių rajono, jo tėvas – kaimo šviešulis, paštininkas, buvo lenkas, o mama – lietuvis. Mama, kilusi iš Marijampolės rajono Obelynės kaimo, labai žymių šeimų – Gustaičių ir Montvilų – palikuonė, jos giminėje buvo susimaišę lietuviai, prancūzai ir rusai. J. Rudokienės tėvai susipažino Sibire, tremtyje, ji gimė Radviliškyje – šeima

negalėjo apsigyventi palikuose namuose. Dabar J. Rudokienė gyvena Panevėžyje, vyro gimtajame mieste.

„Savo darbais pabandžiau susidėlioti prisiminimus, jausmus ir mintis, analizuodama nustatyti sau tą lietuviškumo žymenį, kuris man asocijuojasi su mano tėvų gimtaisiais namais, likusiais jų sapnuose, svajose, pasakojimuose, į kuriuos jie niekada taip ir negrįžo“, – apie parodą sakė autorė.

J. Rudokienės paroda bibliotekoje veiks iki birželio 20 dienos.

Parengta pagal organizatorių inf.

SPAUDOS
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

